

การบูรณาการนโยบายสาธารณะแบบธรรมวิทยา เพื่อการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน*

INTEGRATING DHAMMA-BASED PUBLIC POLICY FOR FIGHTING AGAINST CORRUPTION

พัฒน์พงศ์ จันทร์เพชรพล

Phatthanaphong Chanphetphun

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: phatchanphet@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายสาธารณะ สภาพปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของประเทศไทยโดยนำแนวทางการบูรณาการนโยบายสาธารณะกับหลักพุทธธรรมตามแนวทางธรรมวิทยามาปรับใช้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีทัศนคติหรือค่านิยมการป้องกันการทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐ และให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และได้จัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (21) และแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี ขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคการสร้างแนวคิดการต่อต้านการทุจริตให้เข้าถึงจิตใจทัศนคติและค่านิยมของประชาชนเพื่อให้เกิดการตื่นตัวและรังเกียจการทุจริตได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้การแก้ไข

* Received May 31, 2025; Revised June 4, 2025; Accepted July 12, 2025

ปัญหาการทุจริตยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายและแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยการนำหลักธรรมมาบูรณาการเพื่อจัดทำเป็นนโยบายสาธารณะแบบธรรมวิทยา ให้องค์กรภาครัฐนำไปปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและสร้างความไว้วางใจเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐตามแนวนโยบายต่อไป

คำสำคัญ: ปัญหาการทุจริต; นโยบายสาธารณะ; การบูรณาการ

Abstract

This academic article was a study of public policies related to solving corruption problems. The objective was to study public policies, problems, and obstacles related to solving corruption problems in Thailand by using the integration of public policies with Buddhist principles according to the Dhammavidyalaya approach to create public participation in having attitudes or values in preventing corruption, which was consistent with the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand, which stipulated that the state must promote, support, and educate the public about the dangers caused by corruption and misconduct in both the public and private sectors, and to provide effective measures and mechanisms to strictly prevent and eliminate such corruption and misconduct, including mechanisms to encourage the public to gather to participate in campaigns to provide knowledge, oppose, or provide clues, while being protected by the state. The state must also encourage the public and communities to have knowledge, understanding, and participation in scrutinizing the use of state power, combating corruption and misconduct, including political decision-making. A master plan under the national strategy, issue (21), and a master plan for integrated prevention and suppression of corruption and misconduct for a 20-year period have been developed to drive the resolution of corruption problems more effectively. From the study, problems and obstacles were found in creating anti-corruption concepts that reached the minds, attitudes, and values of the public to create awareness and truly detest corruption. As

a result, solving corruption problems had not been as successful as it should be. Therefore, it was necessary to improve various policies and strategic plans. By integrating the principles of Dhamma to create a public policy based on Dhamma science. The government agencies could implement it to solve corruption problems with maximum efficiency and create trust and public participation to check and balance the use of state power in line with the policy.

Keywords: Corruption Problems; Public Policy; Integration

บทนำ

โดยที่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดทุจริตต่อหน้าที่ จำนวน 11,662 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย 6 ปีงบประมาณ (พ.ศ. 2562 – 2567) พบว่ามีค่ากล่าวหาเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 19.47 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567) ทั้งนี้ รัฐมีแนวนโยบายการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างชัดเจนแล้วทั้งภายในประเทศและนโยบายระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นรัฐภาคีเป็นลำดับที่ 149 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2554 ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention Against Corruption : UNCAC) ส่วนมิติภายในประเทศนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ริเริ่มจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อเป็นกรอบในการผลักดันแก้ไขปัญหาการทุจริตในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2559) โดยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อผลักดันให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมการต่อต้านการทุจริตที่ทันสมัยสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม), 2566) ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ได้มีมติเห็นชอบการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว โดยได้มอบหมายสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยให้มีหน้าที่

ประสานและบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567) แต่อย่างไรก็ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจุบันการส่งเสริมการแก้ไขปัญหการทุจริตมีลักษณะเป็นแบบพื้ไม่เน้นการปฏิบัติและยังขาดแนวทางการสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันหรือเจตจำนงในการสร้างจิตสำนึกที่ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2559) อีกทั้งรูปแบบการทำงานยังไม่มีความเท่าทันต่อการทุจริตที่มีพลวัต เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานไม่สามารถแก้ไขปัญหการทุจริตได้ทันทั่วทั้งที่ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงไม่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคมซึ่งส่งผลกระทบทางลบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน จนมีลักษณะเชิงรับมากกว่าเชิงรุกทำให้ผลการดำเนินงานไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวให้ผู้กระทำทุจริต การบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้สหวิชาการไม่เกิดประสิทธิภาพและไม่สามารถตามทันสถานการณ์การทุจริตได้อย่างทันทั่วทั้งที่ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2559)

การป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตนั้นต้องอาศัยพื้นฐานการมีส่วนร่วมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของการทุจริตมาจากการขาดเจตจำนงทางการเมืองของรัฐบาลและผู้นำประเทศ นโยบายและการวางกลยุทธ์ในการต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลจึงไม่สามารถเข้าถึงปัญหาได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงนโยบายสาธารณะ แผนแม่บท และกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยมุ่งเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนภายในจิตใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนด้วยการนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริต มีการพัฒนาในเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรม และการปฏิบัติงานภาครัฐให้เกิดความโปร่งใสมากยิ่งขึ้นและต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างความตื่นตัว ความสนใจ ความเข้าใจ และความร่วมมือร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหการทุจริตของทุกฝ่าย เนื่องจากปัญหการทุจริตมีสาเหตุมาจกวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกจนกลายเป็นการเอื้อประโยชน์ที่มีขอบด้วยกฎหมายและเป็นเรื่องทุจริตในที่สุด การแก้ไขปัญหการทุจริตจึงเป็นเรื่องยากเพราะเหตุว่าค่านิยมและแนวปฏิบัติภายในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2565) โดยเฉพาะในสังคมที่เป็นระบบอุปถัมภ์และความเป็นพวกพ้องยังคงฝังรากลึกมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงสามารถนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการจัดทำเป็นนโยบาย

สาธารณะเพื่อให้การต่อต้านการทุจริตเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567)

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษานโยบายสาธารณะในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทย 2. ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบายหรือแผนงานเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริต และ 3. ศึกษาแนวทางการบูรณาการนโยบายสาธารณะกับหลักพุทธธรรมตามแนวทางธรรมวิทยาเพื่อปลูกฝังค่านิยม ทศนคติ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการนโยบายสาธารณะดังกล่าวให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ครอบคลุมถึงทางปฏิบัติในบางมิติที่จำเป็นจะต้องปรับปรุง อย่างเช่น การขาดการบูรณาการกับหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นเครื่องมือของการฝึกจิตเพื่อพัฒนานำไปสู่การควบคุมความประพฤติและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ง่ายต่อการทำความเข้าใจกับทุกภาคส่วนและประยุกต์เป็นกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะมีผลเป็นการส่งเสริมนโยบายในด้านการสร้างกระแสสังคมรังเกียจคนโกงและยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวในสังคมให้สามารถประสบความสำเร็จและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้าง อันจะเป็นนโยบายและทิศทางการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความชัดเจนและเป็นเอกภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริต

ปัญหาการทุจริตนั้นเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางการบริหารประเทศรวมถึงการกำหนดขอบเขตการดำเนินงานเป็นนโยบายสาธารณะเนื่องจากมีผลสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนลดระดับการทุจริตในภาครัฐ โดยเริ่มต้นจากการยอมรับว่าประเทศไทยมีปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นจริงและต้องให้ความสำคัญว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับชาติที่จำเป็นต้องเร่งให้มีการแก้ไขอย่างจริงจัง ดังนั้น การผลักดันการแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นนโยบายสาธารณะระดับชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ กล่าวคือนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เป็นสิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ (Dye, 1978) นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางกิจกรรม การกระทำหรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้แนะให้มี

กิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยมีการวางแผนการจัดทำโครงการ วิธีการบริหารหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของประชาชนผู้ให้บริการในแต่ละเรื่อง นโยบายสาธารณะ Public Policy จึงถือว่าเป็นคำประกาศเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ต้องตามกฎหมาย สำหรับใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางบริหารประเทศในช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อความผาสุกของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองนโยบายสาธารณะจึงเป็นการตัดสินใจขั้นต้นของรัฐบาลเพื่อเป็นแนวทางกว้าง ๆ สำหรับเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานของหน่วยงานไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีเจตนาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (Anderson ,1970) เช่น การแก้ไขปัญหาการทุจริต หรือความยากจน การผูกขาด เป็นต้น และเป็นกิจกรรมที่รัฐบาลกระทำเพื่อการควบคุมปัญหาของบุคคล (Sharkansky, 1970) โดยนโยบายสาธารณะจะต้องมีแผนหรือโครงการที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วยเป้าหมาย คุณค่าและการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อการจัดสรรและแจกแจงคุณค่า (Values) ต่าง ๆ ของสังคมโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นไปเพื่อสังคม ส่วนรวม (Easton ,1953) และเป็นแนวทางหรือโครงการที่สำคัญ ๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้นด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสิ่งที่ต้องการ ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงเป็นกระบวนการสำคัญมากของการบริหารงานภาครัฐหรือรัฐบาล เพราะมีผลกระทบต่อทุกภาคส่วนโดยไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ กล่าวคือ 1. ปัจจัยทางการบริหาร 2. วิธีการหรือกระบวนการบริหาร 3. ผลของการบริหาร และ 4. ผลลัพธ์ทางการบริหาร และการจะกำหนดนโยบายให้สามารถส่งผลถึงประชาชนได้จริงต้องเป็นนโยบายที่เข้าถึงจิตใจและจิตสำนึกของประชาชนด้วยการมุ่งสร้างธรรมาภิบาลเพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากธรรมาภิบาลถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาอนุมัติให้เกิดนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการภาครัฐให้ประสบความสำเร็จ และการบริหารจัดการต้องอยู่บนหลักธรรมาภิบาลเช่นกันจึงจะมีคุณภาพก่อให้เกิดผลต่อการปฏิบัติสูงสุดเป็นหลัก (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) จึงกล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตจะประสบผลสำเร็จได้เมื่อมีการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นแบบบูรณาการ (Integrated Policy) กับหลักธรรมจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

สำหรับแนวนโยบายสาธารณะของรัฐนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 63 ได้บัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่

ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 78 ยังได้บัญญัติรับรองให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ อีกทั้ง ยังได้มีการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรภาครัฐมีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง แจ้งเบาะแสและต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพและมีระบบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่รวดเร็ว โปร่งใส ส่งผลให้มีคตินการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง โดยมุ่งเน้นปลูกฝังค่านิยมสุจริต การบูรณาการสร้างความร่วมมือการต่อต้านการทุจริตระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน และพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ประชาชนในสังคมร่วมมือกันป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ บุคลากรภาครัฐต้องยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาดเป็นธรรม ตรวจสอบได้ และการบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ไร้อำนาจของสังคมไทย และเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจึงจำเป็นต้องนำเรื่องของแนวทางการบริหารจัดการตามหลักพุทธธรรมเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเพื่อพัฒนาจิตใจเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนให้ตระหนักรู้และรู้เท่าทันปัญหาการทุจริตในปัจจุบันและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

โดยสรุปผู้เขียนจึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐจำเป็นต้องจัดทำเป็นนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 63 และมาตรา 78 และแผน

แม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วยการกำหนดแผนงาน กิจกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีทัศนคติและค่านิยมต่อต้านรังเกียจการทุจริตด้วยการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการเพื่อสร้างธรรมาภิบาล วัฒนธรรมความโปร่งใส ไร้อิทธิบาทให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริต

การจะนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติได้นั้นจำเป็นต้องพิจารณาในส่วนของเนื้อหาและวิธีการในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และนโยบายดังกล่าวต้องมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำที่สามารถเข้าถึงภายในจิตใจของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนเพื่อนำไปสู่การควบคุมความประพฤติปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ทั้งนี้ การควบคุมความประพฤติดังกล่าวจึงเป็นเครื่องชี้วัด ได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะจำเป็นต้องนำหลักพุทธธรรมเข้ามาเป็นแนวทางบูรณาการร่วมด้วย เนื่องจากในทัศนะของพุทธศาสนาแล้ว การมีธรรมะเป็นคุณสมบัติของนักปกครองหรือผู้บริหารที่สำคัญ ดังปรากฏจากหลักธรรมในพระสุตตันตปิฎก ที่ได้กล่าวถึงอิปไตยไว้ถึง 3 แบบ คือ อัตตอิปไตย โลกาธิปไตยและธรรมาธิปไตย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551) โดยมีจุดประสงค์เป็นการปกครองที่เน้นธรรมะเป็นใหญ่ให้ผู้มีธรรมะและประชาชนมีธรรมะและเน้นเสรีภาพทางจิต ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอหยิบยกหลักธรรมที่ทำให้บุคคลมีคุณธรรมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต คือ สัปปริสธรรม 7 ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นสัปปุริสมีสัมมาทิฐิ คือ เป็นผู้ที่มีความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตหรือเป็นคนดี อันประกอบด้วยลักษณะ 7 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2538) กล่าวคือ 1. อัมมัญญตา การรู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความ เป็นไปของชีวิต 2. อัตถัญญตา การรู้จักผล มีเหตุก็ย่อมมีผลเมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นเรา จะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณารู้จักเปรียบเทียบเหตุและผล 3. อัตตัญญตา การรู้จักตน มีคุณธรรมและประพฤติดนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตนโดยเมื่อรู้ว่าบกพร่องในเรื่องใดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 4. มัตตัญญตา การรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ความพอเหมาะ พอสมควรตามทางสายกลางของพระพุทธองค์ 5. กาลัญญตา การรู้จักกาลรู้จักเวลาที่ เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะและไม่ประมาท 6. ปริสัณญตา การรู้จักชุมชน รู้จักหมู่คณะและประพฤติดนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคม นั้น ๆ และ 7. ปุคคลัญญตา การรู้จักบุคคล รู้จักความแตกต่างของบุคคลและการมอบงาน

ที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการบุคคล มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาค ให้แก่บุคลากรในองค์กรรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ ทั้งนี้ หลักสัปปุริสธรรม 7 จึงเหมาะสมสำหรับการนำมาประยุกต์เพื่อบูรณาการในการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตกับภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและได้รับความร่วมมือจากประชาชนเพื่อร่วมกันตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เกิดความโปร่งใสในภาครัฐยิ่งขึ้น

ส่วนการนำหลักพุทธธรรมเข้ามามีบูรณาการ (Integration) นั้น สืบเนื่องจากหลักพุทธธรรมเป็นการนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The Whole) โดยมีปรัชญาในพระพุทธศาสนากับปัญญาในทางวิทยาศาสตร์เป็นไปในทางเดียวกันคือ ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันเนื่องจากวิทยาศาสตร์ครอบคลุมไปถึงศาสตร์สมัยใหม่เพื่อสร้างระบบความรู้ขึ้นมาทำได้ 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 พุทธวิทยา (Buddhology) ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา วิธีที่ 2 ธรรมวิทยา (Dhammology) ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553) ทั้งนี้ หลักพุทธธรรมนั้นเป็นการแสดงความจริงตามกระบวนการของธรรมชาติ การบูรณาการจึงเป็นการปรับใช้ธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยศาสตร์สมัยใหม่เป็นสะพาน วิธีการนอกจากจะทำให้ธรรมอภิลักขิตคือไม่ล้าสมัย เพราะสามารถปรับเข้ากับวิถีแห่งชีวิตของทุกคนทุกยุคทุกสมัยแล้วยังจะเป็นการช่วยนำศีลธรรมกลับมาสู่โลกนี้อีกด้วย (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2545) การบูรณาการเป็น การศึกษาอย่างรอบด้านอันจะเอื้อต่อการนำแนวคิดดังกล่าวเป็นกรอบในการดึงองค์ความรู้จากพระพุทธศาสนามาเป็นฐานในการอธิบายเสริม ประยุกต์ใช้ ตีความ วิเคราะห์ บูรณาการ และสังเคราะห์ เพื่อให้องค์ความรู้ของตะวันตกมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) โดยกรอบการบูรณาการมี 6 ลักษณะ (สิริพัชร เจริญวโรจน์, 2546) ได้แก่ 1. การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในลักษณะการหลอมรวมกันโดยการตั้งเป็นหน่วย (Unit) หรือหัวเรื่อง (Theme) 2. การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 3. การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ให้ทั้งกระบวนการแสวงหาความรู้แก้ปัญหาและการสร้างความคิดรวบยอด 4. การบูรณาการความรู้ ความคิด กับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน ให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม 5. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริง ควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 6. การบูรณาการความรู้ชีวิตจริงเพื่อให้เกิด

เห็นคุณค่าและความหมาย ทั้งนี้ การบูรณาการจึงเป็นการทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่ สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง เข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความ สมบูรณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า และเป็นการเชื่อมโยง ความรู้ประสบการณ์ในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์ โดยรวมกันมากกว่าการแยกส่วน (Beane, 1991) โดยการรวมเข้าด้วยกันของสองสิ่งที่มี ความลงตัวเป็นเนื้อเดียวกันอย่างเป็นระบบที่เชื่อมประสานกันเพื่อก่อให้เกิดสิ่งที่ดีกว่าเดิม (สนุก สิงห์มาตร และคณะ, 2565) โดยทฤษฎีบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มีปัจจัยหลัก ๆ อยู่ 4 ด้านด้วยกัน เรียกว่า มณฑลทัศน์ 4 ด้าน (The Four Quadrants) เรียกว่า “ทฤษฎี บูรณาการ (Integral Theory)” ได้แก่มณฑลทัศน์ที่ 1 เรียกว่าด้าน “I” หรือ “ฉัน” หรือ ด้านเจตจำนงหรือเจตนา (Intention) เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับภายในของมนุษย์ (Interior) เป็นเรื่องความรู้สึกนึกคิด จิตเป็นสิ่งที่เป็นอัตวิสัย เป็นต้น มณฑลทัศน์ที่ 2 เรียกว่าด้าน “It” หรือ “สิ่งนั้น” หรือ “มัน” หรือด้านพฤติกรรม (Behavior) เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ ภายนอก เป็นเรื่องของภายนอกที่มองเห็น (Exterior) มณฑลทัศน์ที่ 3 เรียกว่าด้าน “We” หรือ “พวกเรา” หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (Culture) วิถีชีวิตในชุมชน วิวัฒนาการใน เรื่องความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ระบบการให้คุณค่า ทักษะในการมองโลกและ สังคม หรือสิ่งที่ปรากฏภายใน (Interior) ของสังคมที่เป็นนามธรรม และมณฑลทัศน์ที่ 4 เรียกว่า “Its” หรือ “สิ่งเหล่านั้น” หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Social) ที่มองเห็นเป็น รูปธรรม เป็นวิวัฒนาการของสังคม ชุมชน ประเทศหรือระดับโลก เป็นต้น(อรทัย มีแสง, 2555) การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงต้องมุ่งสร้างความ ไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลทุกขั้นตอนแบบผสมผสานหรือ แบบบูรณาการ (Public Policy Integrated) ซึ่งจะมีผลในทางปฏิบัติดังนี้ 1. นโยบาย สามารถกำหนดขึ้นได้รวดเร็ว 2. สามารถกำหนดนโยบายได้ทันต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น 3. ผู้ปฏิบัติมีความมั่นใจ 4. ผู้ได้รับผลกระทบได้รับการแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง 5. สามารถ ปฏิบัติได้ตรงประเด็นความต้องการของผู้เดือดร้อนจริง ๆ 6. เกิดข้อผิดพลาดได้น้อย และ 7. เกิดการทุจริตได้ยากเนื่องจากมีการตรวจสอบถ่วงดุลทุกขั้นตอน และ 8. มุ่งเน้นที่ ผลสำเร็จเป็นสำคัญและมุ่งแก้ไขปัญหให้กับประชาชนเป็นหลัก (สนุก สิงห์มาตร และคณะ, 2565)

โดยสรุปผู้เขียนจึงเห็นว่าการบูรณาการนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในส่วนของเนื้อหาสามารถนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นธรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมในบุคคลมาใช้ แก้ไขปัญหาการทุจริตในลักษณะผสมผสานแบบธรรมวิทยา (Dhammology) โดยใช้นโยบายสาธารณะสมัยใหม่ดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวตั้งและเสริมด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาจิตใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยแนวทาง ดังต่อไปนี้ 1. ธัมมัญญาตา ใช้วิเคราะห์สาเหตุของการทุจริต 2. อตถัญญาตา ชี้ให้เห็นผลหรือปัญหาการทุจริตเพื่อหามาตรการการปรับปรุงการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพ 3. อัตตัญญาตา ใช้ส่งเสริมคนมีคุณธรรมและประพฤติตนกำกับจิตใจไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคิดทุจริต 4. มัตตัญญาตา ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดทางสายกลางและยึดมั่นในหลักการเศรษฐกิจพอเพียง 5. กาลัญญาตา เพื่อชี้ให้เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่ต้องร่วมกันผลักดันส่งเสริมมาตรการและเจตจำนงแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง 6. ปริสัญญาตา เพื่อส่งเสริมให้จัดทำโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และ 7. ปุคคัลัญญาตา เพื่อมอบงานหรือหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกำหนดบทบาทให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมเป็นระบบมีธรรมาภิบาล

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายแก้ไขปัญหาการทุจริต

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมีที่มาจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงซึ่งเป็นการฉ้อโกงสิ่งที่เคยเป็นหรือสิ่งที่ควรเป็นของราษฎร์ และการฉ้อโกงงบประมาณของรัฐ (วิทยากร เชียงกุล, 2549) ซึ่งการคอร์รัปชันในรูปแบบของการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นการกระทำที่รวมถึงรูปแบบการกระทำทุกลักษณะที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนโดยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการไปจนถึงระดับบริหารซึ่งมีอำนาจตัดสินใจ โดยการฉ้อราษฎร์จะเป็นการกระทำของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับปฏิบัติการ ส่วนการบังหลวงเป็นการกระทำของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีตำแหน่งในระดับบริหารซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566) โดยสาเหตุของการทุจริตเป็นผลโดยตรงอันสืบเนื่องมาจากการเสื่อมลงของหลักศีลธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถขจัดปัญหาการทุจริตให้หมดได้ด้วยวิธีการปลูกฝังศีลธรรมอันดีไว้ในจิตใจของนักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน (สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2538)

สำหรับแนวทางของการแก้ไขปัญหาการทุจริตนั้น Robert Klitgaard (1988) ได้คิดสูตรอธิบายการเกิดพฤติกรรม คอร์รัปชัน ของหน่วยงานของรัฐไว้ กล่าวคือ คอร์รัปชัน = อำนาจผูกขาด + ดุลพินิจ - ความรับผิดชอบ หากเติมตัวแปรอีกตัวเข้าไปในสมการ คือ ความโปร่งใส เราจะได้สมการต่อไปนี้ คอร์รัปชัน = อำนาจผูกขาด + ดุลพินิจ - ความรับผิดชอบ - ความโปร่งใส สมการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐ ที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบของเบ็ดเสร็จและมีอำนาจดุลพินิจมากจะมีความเสี่ยงที่จะทุจริตคอร์รัปชันมาก แต่ถ้าหน่วยงานนั้นมีการกำหนดกรอบความรับผิดชอบของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจไว้อย่างชัดเจนและมีระบบการทำงานที่โปร่งใสก็จะช่วยลดหรือป้องกันการทุจริตได้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2565) และในส่วนของปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายนั้นจะมีที่มาจากความไม่มั่นคงทางการเมือง และขาดหลักนิติธรรม เป็นต้น ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงจำเป็นต้องบูรณาการทุกด้านดังเช่นแนวคิดมณฑลทัศน์ 4 ด้านของเคน วิลเบอร์ ซึ่งต้องพิจารณาทั้งภายในและภายนอก ทั้งที่เป็นเรื่องปัจเจกและเรื่องส่วนรวม ซึ่งด้านภายใน เช่น อารมณ์ ความรู้สึก วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ด้านภายนอก เช่น พฤติกรรม โครงสร้างสังคม เป็นต้น และต้องพิจารณาทุกระดับ (All Levels) หมายถึงโครงสร้างของระดับการพัฒนา เช่น จิตที่พัฒนาในระดับเพื่อตนเอง (Egocentric) ระดับเพื่อกลุ่มตนเอง (Ethnocentric) และระดับเพื่อผู้อื่น (Worldcentric) เป็นต้น ซึ่งเกิดขึ้นได้ในทุกด้านและทุกแนวทาง (All Lines) ด้วยเหตุผลดังกล่าวการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตที่มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตและคดีทุจริตและประพฤตินิชอบลดลง จึงต้องพิจารณาให้เห็นภาพในมิติต่าง ๆ เพื่อให้ ประชาชนและสังคมได้ตื่นตัวต่อการทุจริตให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศชาติและมีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริต ทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) โดยนำวิธีการบูรณาการกับหลักพุทธธรรมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและสืบบนด้วยกลไกศาสนาและขับเคลื่อนด้วยหลักธรรมรวมทั้งภาคีกลไกทางศาสนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล มาใช้บูรณาการเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยสรุปผู้เขียนจึงเห็นว่าเมื่อสมการปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชัน = อำนาจผูกขาด + ดุลพินิจ -

ความรับผิดชอบ ดังนั้น การจัดทำนโยบายเพื่อลดปัญหาการทุจริตจึงทำได้ด้วยธรรมวิทยา (Dhammology) ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อสร้างความรับผิดชอบ คือ สร้างคนดี มีความรู้และรู้เท่าทันปัญหาการทุจริต และส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมร่วมกันการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐเพื่อสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำมาสู่การลดปัญหาการทุจริตได้ด้วยสมการที่ว่า $\text{คอร์รัปชัน} = \text{อำนาจผูกขาด} + \text{ดุลพินิจ} - \text{ความรับผิดชอบ} - \text{ความโปร่งใส}$ ตามแนวทางบูรณาการดังกล่าวข้างต้น

สรุป

จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่าการจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตจำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้ในทุกด้านไม่ว่าด้านวิทยาศาสตร์หรือด้านศาสนาทั้งในส่วนภายในจิตใจของบุคคลและภายนอกซึ่งเป็นการกำกับพฤติกรรมของบุคคลในหลายมิติเพื่อปลูกฝังศีลธรรมอันดีไว้ในจิตใจของนักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน เพื่อกำหนดกรอบความรับผิดชอบของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจไว้อย่างชัดเจนและมีระบบเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส อันเป็นสมการที่จะช่วยลดปัญหาการทุจริตได้โดยมีประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รวมทั้งร่วมกันสร้างความมั่นคงทาง การเมือง (Political Instability) และเสริมสร้างหลักนิติธรรมให้สามารถลดปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายลงได้ โดยสามารถนำหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งเป็นธรรมที่ส่งเสริมบุคคลให้มีคุณธรรมมาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นรูปธรรม กล่าวคือ 1. การรู้จักเหตุ (อัมมัญญตา) ใช้วิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์การทุจริต โดยต้องวิเคราะห์โครงการของรัฐว่าประชาชนส่วนรวมหรือบุคคลใดเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ และต้องสร้างให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินโครงการ ไม่เอื้อกลุ่มทุน พวกพ้องหรือฐานเสียงทางการเมือง และต้องใช้จ่ายงบประมาณไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรงเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริต รวมทั้งต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อสร้างความโปร่งใส และกำหนดความรับผิดชอบของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจน เพราะการให้ดุลพินิจมากจะมีความเสี่ยงที่จะทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น 2. การรู้จักผล (อัตถัญญตา) ใช้ส่งเสริมให้เห็นถึงผลร้ายหรือปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้น จึงต้องมีมาตรการปรับปรุงการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพในการบริการ ระบบการบริหารงานมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลตลอดการดำเนินโครงการ ประชาชนสามารถติดตามการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และสามารถมีช่องทางในการแจ้งเบาะแสการทุจริต อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและช่วยกันเฝ้าระวังเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและความเสียหาย

จากการทุจริต 3. การรู้จักตน (อัตตัญญูตา) นำคุณธรรมเป็นเครื่องกำกับความประพฤติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อรู้วาทพจน์ในเรื่องใดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยเมื่อปัญหาการทุจริตเกิดจากภายในจิตใจของตน ก็สามารถแก้ไขหรือกำกับได้ด้วยมาตรฐานจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐ (Code of Conduct in the Public Sector) มาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ ยึดหลักนิติธรรม การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และการยึดมั่นในกรอบวิชาชีพ

4. การรู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) ส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้รู้จักความพอดี ความพอเหมาะตามทางสายกลางของพระพุทธองค์ การพัฒนายึดหลักความคุ้มค่าตามหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนยึดมั่นในหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

5. การรู้จักกาล (กาลัญญูตา) รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผลักดันให้มีการส่งเสริมมาตรการสร้างภาพลักษณ์ทั้งภายในประเทศและต่อนานาชาติเพื่อแสดงออกถึงความจริงจังและจริงจังในการแก้ไขปัญหาการทุจริต ตลอดจนจัดกิจกรรมโดยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทุกภาคส่วนได้รับรู้ถึงผลกระทบของการทุจริตเพื่อสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริต

6. การรู้จักชุมชน (ปริสฺสญญูตา) ส่งเสริมมาตรการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สร้างความโปร่งใสโดยมีประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการที่ประชาชนใกล้ชิดกับฝ่ายบริหารจะสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ได้ง่ายกว่าการบริหารจากส่วนกลาง อันจะนำมาซึ่งการใช้จ่ายงบประมาณที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและเกิดความระมัดระวังในการใช้จ่ายงบประมาณ ส่งผลให้การทุจริตเกิดขึ้นได้ยากยิ่งขึ้น

7. การรู้จักบุคคล (บุคคฺลัญญูตา) ใช้มอบงานที่เหมาะสมกับบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจัดให้มีมาตรการที่ให้ความสำคัญกับการแต่งตั้งโยกย้ายโดยส่งเสริมบุคคลที่เป็นคนดีมีคุณธรรมขึ้นเป็นหัวหน้าหรือผู้นำน้องๆ และมอบหมายงานเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเป็นระบบ ลดการใช้ดุลพินิจ ส่งเสริมทัศนคติในการบริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนปรับปรุงรายได้ข้าราชการชั้นผู้น้อยโดยให้ความสำคัญกับรายได้ของข้าราชการให้พอเพียงต่อค่าครองชีพ เพื่อลดความต้องการด้านการเงินอันเป็นที่มาจากการทุจริต ทั้งนี้ การขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงจำเป็นต้องบูรณาการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทุกภาคส่วนโดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาการรับรู้ พัฒนานวัตกรรม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนมีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต ให้เกิดการไม่เพิกเฉยหรืออดทนต่อการทุจริต และการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการพิจารณาหรือดำเนินการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ควบคู่กับการจัดทำนโยบายสาธารณะที่

ตรงประเด็นปัญหาและทันต่อสถานการณ์การทุจริตดังกล่าวข้างต้นให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการปฏิบัติราชการตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติในการร่วมกันต่อต้านการทุจริตสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและเกิดความโปร่งใสภายในองค์กรภาครัฐลดปัญหาการทุจริตได้โดยเร็วทันห่วงที่นำมาซึ่งการขับเคลื่อนสังคมที่ไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). (2566, 7 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนพิเศษ 51 ง. หน้า 4.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2553). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. สืบค้น 31 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/435>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). *ธรรมนูญชีวิต A Constitution for Living* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). *ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนุก สิงห์มาตร และคณะ. (2565). แนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะแบบบูรณาการ. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 7(1), 73 – 82.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2538). *โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). กระบวนทัศน์ธรรมาภิบาล: กรอบแนวคิดทางการบริหารการปกครอง. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*. 4(1), 217-248.

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2559). แผนแม่บท
บูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.
2560-2579). สืบค้น 27 พฤษภาคม 2568, จาก [https://www.nacc.go.th/
categorydetail/2022061513055113/202206151333333?](https://www.nacc.go.th/categorydetail/2022061513055113/202206151333333?)
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2565). รายงานการ
วิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตจากนโยบายและ
โครงการของรัฐ. สืบค้น 31 พฤษภาคม 2568, จาก [https://www.nacc.go.th/
categorydetail/2022070610491266/20220505091955?](https://www.nacc.go.th/categorydetail/2022070610491266/20220505091955?)
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). รายงาน
โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการการจ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐของ
บริษัทข้ามชาติและนักลงทุนที่ประกอบธุรกิจและลงทุนในประเทศไทย. สืบค้น
31 พฤษภาคม 2568, จาก [https://www.nacc.go.th/categorydetail/
2022070610491266/20230921090043?](https://www.nacc.go.th/categorydetail/2022070610491266/20230921090043?)
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). มาตรการ
แก้ไขปัญหาคาการทุจริตแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569. นนทบุรี:
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). สถานการณ์
การทุจริตของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สืบค้น 27
พฤษภาคม 2568, จาก [https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083
118464593/20250404115159?](https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464593/20250404115159?)
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2546). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. สืบค้น 30
พฤษภาคม 2568, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/400257>
- อรรถัย มีแสง. (2555). ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 20(2), 43–58.
- Anderson, A.E. (1970). *Politics and Economic Policy-Making*. Reading, MA.:
Addison-Wesley.
- Beane, J. A. (1991). *Curriculum Planning and Development*. Boston: Allyn and
Bacon.
- Dye, T.R. (1978). *Understanding Public Policy* (3rd ed.). Engle Wood Cliffs, New
York: Prentice Hall.

Easton, D. (1953). *The Political System: An inquiry into the state of political science*. New York: Alfred A. Knopf.

Klitgaard, R. (1988) *Controlling Corruption*. California: University of California Press, Berkeley.

Sharkansky, I. (1970). *Policy Analysis in Political Science*. Chicago: Markham.